

Zeszyty Naukowe
Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu
Nr 37/2011

Teresa Famulska

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Znaczenie dochodów podatkowych w zasilaniu finansowym jednostek samorządu terytorialnego

***Streszczenie.** W artykule omówiono podatkowe dochody jednostek samorządu terytorialnego. Dokonano oceny znaczenia fiskalnego tych dochodów w systemie zasilania finansowego zarówno jednostek samorządu terytorialnego ogółem, jak i w podziale na gminy, miasta na prawach powiatu, powiaty ziemskie i województwa. Wnioski sformułowano na podstawie analizy danych z lat 2004–2010, czyli od uzyskania członkostwa przez Polskę w Unii Europejskiej.*

***Słowa kluczowe:** finanse samorządowe, dochody, podatki*

1. Wprowadzenie

Obowiązujące w Polsce do końca 2003 r. rozwiązania dotyczące finansowania jednostek samorządu terytorialnego (JST) były przedmiotem krytyki, tak z punktu widzenia standardów europejskich, jak i zasad konstytucyjnych¹. Tym samym niezbędne były ich zmiany. Weryfikacja wyposażenia jednostek samorządu terytorialnego w źródła dochodów była również konieczna w związku z uzyskaniem członkostwa w Unii Europejskiej (UE) i potrzebą zwiększenia możliwości absorpcji środków unijnych przez te jednostki. Wskazane przesłanki istotnie przyczyniły się do wprowadzenia zmienionych uregulowań, które obo-

---

¹ A. Borodo, *Samorząd terytorialny. System prawno-finansowy*, LexisNexis, Warszawa 2008, s. 63.

wiążują od 1 stycznia 2004 r. Szczególne miejsce w systemie źródeł dochodów określonych ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego² zajmuje kategoria dochodów własnych, w ramach których podstawową rolę odgrywają dochody podatkowe – i właśnie na nich skoncentrowano rozważania. Celem niniejszego opracowania jest ocena znaczenia źródeł podatkowych w systemie zasilania finansowego jednostek samorządu terytorialnego. Wnioski sformułowano na podstawie analizy danych z lat 2004–2010, czyli od uzyskania członkostwa przez Polskę w Unii Europejskiej.

2. Podatkowe dochody jednostek samorządu terytorialnego

Zasilanie jednostek samorządu terytorialnego z podatków i opłat nie ma jednolitego charakteru. W literaturze przedmiotu obok pojęcia „podatki” i „opłaty samorządowe” używane jest określenie „podatki” i „opłaty lokalne”, co należy podkreślić, nie ma jednoznaczności w tym zakresie. Niektórzy autorzy³ określają podatki samorządowe jako podatki w całości zasilające budżety jednostek samorządu terytorialnego, w odniesieniu do których organy samorządu terytorialnego mają określony ustawowo zakres władztwa podatkowego. Zbliżone rozumienie podatków lokalnych można wywodzić z Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego, zgodnie z którą „przynajmniej część zasobów finansowych społeczności lokalnych powinno pochodzić z opłat i podatków lokalnych, których wysokość społeczności te mają prawo ustalać w zakresie określonym ustawą”⁴. Do identyfikacji podatków i opłat lokalnych może mieć zatem zastosowanie kryterium władztwa podatkowego. Władztwo to obejmuje zasadniczo trzy rodzaje kompetencji, jakie mogą przysługiwać samorządowi terytorialnemu w zakresie dochodów podatkowych, w szczególności jest to prawo do:

- stanowienia przepisów prawnych wprowadzających podatki,
- przejmowania wpływów z poszczególnych podatków,
- administrowania w zakresie poszczególnych podatków⁵.

Władztwo podatkowe może zatem oznaczać prawo do nakładania podatków, określania stawek podatkowych, określania zasad poboru podatków, udzielania ulg i zwolnień o charakterze generalnym, udzielania indywidualnych ulg, zwol-

² Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, t.j. Dz.U. z 2010 r., nr 80, poz. 526.

³ M.in. H. Sochacka-Krysiak, *Podatki lokalne*, SGH, Warszawa 1993, s. 25.

⁴ *Europejska Karta Samorządu Lokalnego* sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985 r., Dz.U. z 1994, nr 124, poz. 607.

⁵ J. Glumińska-Pawlic, *Samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego w Polsce*, UŚ, Katowice 2003, s. 131.

nień, umorzeń, rozkładania należności na raty, zaniechania poboru, określania praw i obowiązków uczestników postępowania podatkowego, poboru podatku oraz egzekucji należności podatkowych⁶.

Obok ujęcia węższego (*sensu stricto*), zgodnie z którym za samorządowe można uznać podatki, w przypadku których występują przynajmniej niektóre elementy władztwa podatkowego, wyróżnia się ujęcie szersze (*sensu largo*), w myśl którego są to podatki opierające się na źródłach uznanych przez prawo za stałe i bezterminowo związane z budżetami samorządowymi. W szerszym rozumieniu mogą to zatem być:

- podatki samoistne, wprowadzane samodzielnie przez władze terytorialne,
- podatki i opłaty lokalne ustalane ustawowo, ale oddane w całości do dyspozycji samorządu terytorialnego,
- udziały w podatkach centralnych,
- dodatki do podatków centralnych⁷.

Zgodnie z ujęciem *largo*, w niniejszym opracowaniu rozważaniami objęto podatki i opłaty wpływające (w całości lub części) do budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Są to w szczególności podatki, z których wpływy w całości oddano do dyspozycji jednostek samorządu terytorialnego, oraz udziały w podatkach państwowych, tj. podatku dochodowym od osób fizycznych oraz podatku dochodowym od osób prawnych. Podkreślić należy, że beneficjentem pierwszej grupy podatków są wyłącznie gminy, natomiast ani powiatom, ani województwom nie przypisano w całości wpływów z żadnych podatków.

Budżety gmin zasilają podatki i opłaty uregulowane ustawą o podatkach i opłatach lokalnych⁸. Są to podatki od nieruchomości i podatek od środków transportowych oraz opłaty: targowa, miejscowa, uzdrowska i od posiadania psów. Dochodami gmin są również podatki: rolny, leśny, od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych, zryczałtowany podatek dochodowy od działalności gospodarczej osób fizycznych opłacany w formie karty podatkowej, które to podatki zostały uregulowane odrębnymi ustawami. Odnotować należy, że obowiązują także opłaty uregulowane innymi ustawami niż ustawa o podatkach i opłatach lokalnych, z których dochody przypisano gminom, między innymi opłata skarbową i opłata eksploatacyjna.

Źródłem dochodów podatkowych, w którym partycypację przewidziano dla wszystkich trzech szczebli struktury samorządowej, są udziały w podatkach

⁶ E. Kornberger-Sokołowska, J. Zdanukiewicz, R. Cieślak, *Jednostki samorządu terytorialnego jako beneficjent środków europejskich*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010, s. 26.

⁷ M. Kosek-Wojnar, K. Surówka, *Podstawy finansów samorządu terytorialnego*, WN PWN, Warszawa 2007, s. 72.

⁸ Ustawa z dnia 11 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych, t.j. Dz.U. z 2010 r., nr 95, poz. 613.

państwowych. Udziały te dotyczą podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatku dochodowego od osób prawnych, przy czym są one zróżnicowane. W 2010 r. udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych w przypadku gmin wynosiły 36,94%, powiatów 10,25%, województw 1,6%. Z kolei udziały w podatku dochodowym od osób prawnych wynosiły odpowiednio: dla gmin 6,71%, powiatów 1,4% oraz województw 14,75%.

Udział gminy we wpływach z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych ustala się mnożąc ogólną kwotę wpływów z tego podatku przez wskaźnik udziału równy udziałowi należnego w roku poprzedzającym rok bazowy podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na obszarze gminy, w ogólnej kwocie podatku należnego w tym samym roku. Analogiczne formuły obowiązują do ustalenia kwot udziałów powiatów i województw, przy czym bierze się pod uwagę odpowiednio należny podatek dochodowy od osób fizycznych zamieszkałych na obszarze powiatu i województwa. Ustalenie kwot podatku dochodowego od osób prawnych wiąże się z kolei z wielkością tego podatku od podatników zlokalizowanych odpowiednio na terenie danej gminy, powiatu czy województwa. Jeżeli osoba prawna lub jednostka niemająca osobowości prawnej posiada zakład (oddział) położony na obszarze jednostki samorządu terytorialnego innej niż właściwa dla jego siedziby, to część dochodów z tytułu udziału we wpływach z tego podatku jest przekazywana do budżetu jednostki samorządu terytorialnego, na obszarze której znajduje się ten zakład (oddział), proporcjonalnie do liczby zatrudnionych w nim osób na podstawie umowy o pracę.

Ustalenie faktycznych kwot udziałów jednostek samorządu terytorialnego we wpływach z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatku dochodowego od osób prawnych podporządkowane jest regule: im więcej podatnicy z danej gminy (powiatu, województwa) wnoszą do ogólnej sumy wpływów, tym więcej przypada tej gminie (powiatowi, województwu). Trudno jednak nie zauważyć, że regulacja ta działa na korzyść gmin (powiatów, województw) zamożnych, biorąc pod uwagę dochody mieszkańców oraz zlokalizowanie podmiotów gospodarczych.

Nie podejmując szczegółowej charakterystyki systemu podatków i opłat lokalnych, trzeba skonstatować, że nie uległ on istotnym przekształceniom od wielu lat, w tym również po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Nie należało jednak oczekiwać w związku z faktem członkostwa przemian, gdyż w Unii Europejskiej postawiono władzom publicznym krajów członkowskich autonomię w stanowieniu o podatkach lokalnych. W zakresie tych podatków nie są podejmowane działania harmonizacyjne⁹.

⁹ Szerzej *Zasilanie finansowe jednostek samorządu terytorialnego w warunkach integracji europejskiej*, red. T. Famulska, UE w Katowicach, Katowice 2010, s. 58–59.

3. Analiza znaczenia fiskalnego podatkowych źródeł dochodów jednostek samorządu terytorialnego w latach 2004–2010

Prezentowana ocena przeprowadzona jest na podstawie danych Ministerstwa Finansów¹⁰, w których zastosowany jest podział jednostek samorządu terytorialnego na gminy, powiaty, miasta na prawach powiatu oraz województwa. Pojęciem „dochody podatkowe” objęto wpływy ze wszystkich podatków stanowiących w całości lub części dochody budżetowe jednostek samorządu terytorialnego (czyli również udziały w podatkach dochodowych) oraz wpływy z opłat: skarbowej, eksploatacyjnej i targowej.

Analiza rozkładu sumy dochodów podatkowych w ramach jednostek samorządu terytorialnego (zob. tab. 1) pozwala stwierdzić, że głównym beneficjentem wpływów podatkowych we wszystkich kolejnych latach okresu 2004–2010 były gminy i miasta na prawach powiatu, realizujące łącznie około 83–85% z całości tych wpływów. Zwraca uwagę w miarę równomierna partycypacja wskazanych jednostek w dochodach podatkowych, wynosząca w przypadku gmin ok. 40–43%, a miast na prawach powiatu – 42,5–43,5%. Pozostałym jednostkom samorządu terytorialnego z sumy dochodów podatkowych przypadało odpowiednio: powiatom 4–5,5%, województwom 9–11,5%.

Tabela 1. Rozkład (w %) dochodów podatkowych w ramach jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w latach 2004–2010

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gminy	42,58	42,31	41,13	40,07	41,48	42,28	43,11
Miasta na prawach powiatu	42,37	42,64	43,02	43,26	42,67	42,72	42,32
Powiaty ziemskie	3,94	4,89	5,08	5,31	5,66	5,46	5,49
Województwa	11,11	10,16	10,77	11,36	10,19	9,54	9,08
Jednostki samorządu terytorialnego ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego – lata 2004–2010, www.mofnet.gov.pl (18.10.2011).

Ocena podatków jako źródeł dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego wymaga ustalenia ich udziału w dochodach ogółem jednostek (zob. tab. 2). W badanym okresie udział ten był znaczący i stabilny, kształtował się w granicach między ok. 33–39%, z wyraźną jednak tendencją spadkową od

¹⁰ Sprawozdania z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego – lata 2004–2010, www.mofnet.gov.pl (18.10.2011).

2008 r. Stwierdzić należy przy tym znaczne różnice w tym zakresie między poszczególnymi rodzajami jednostek samorządu terytorialnego. Najniższy udział dochodów podatkowych w dochodach ogółem we wszystkich kolejnych latach okresu 2004–2010 był charakterystyczny dla powiatów.

Tabela 2. Udział (w %) dochodów podatkowych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w latach 2004–2010

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jednostki samorządu terytorialnego ogółem	38,34	37,64	37,13	39,50	38,91	34,30	32,79
Gminy	37,06	35,76	34,55	36,49	36,94	34,61	31,82
Miasta na prawach powiatu	46,81	45,53	45,61	47,90	47,88	45,01	41,92
Powiaty ziemskie	11,09	13,77	14,88	17,08	17,31	14,44	13,00
Województwa	55,89	55,71	49,33	52,01	44,65	25,92	34,38

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego – lata 2004–2010, www.mofnet.gov.pl (18.10.2011).

Celem pogłębienia oceny znaczenia dochodów podatkowych w zasilaniu finansowym jednostek samorządu terytorialnego ustalono udział tych dochodów w dochodach własnych rozpatrywanych jednostek (zob. tab. 3).

Tabela 3. Udział (w %) dochodów podatkowych w dochodach własnych jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w latach 2004–2010

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jednostki samorządu terytorialnego ogółem	74,51	70,56	69,10	70,00	70,82	70,54	67,92
Gminy	76,82	73,48	72,91	73,71	74,99	74,79	71,32
Miasta na prawach powiatu	72,84	68,86	67,36	68,07	68,88	68,22	65,88
Powiaty ziemskie	44,51	47,18	48,34	53,00	53,48	50,91	46,17
Województwa	94,54	85,82	77,27	76,17	76,29	80,23	85,04

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego – lata 2004–2010, www.mofnet.gov.pl (18.10.2011).

Odnotować należy, że we wszystkich analizowanych latach udział ten był znaczący. Dla wszystkich jednostek kształtował się między 67,92% (2010) a 74,51% (2004), przy zauważalnym spadku w 2010 r. Najniższy poziom analizowanego wskaźnika we wszystkich badanych latach był charakterystyczny dla powiatów, najwyższy zaś dotyczył województw. W badanym okresie udział dochodów podatkowych w dochodach własnych dla ogółu jednostek samorządu terytorialnego

kształtował się na względnie stabilnym poziomie. Ta prawidłowość występowała również w odniesieniu do gmin i miast na prawach powiatu. Większa amplituda wahań wielkości rozpatrywanego wskaźnika dotyczyła natomiast powiatów i województw.

Uzyskane rezultaty badawcze dotyczące zarówno rozkładu dochodów podatkowych w ramach jednostek samorządu terytorialnego, jak i udziału dochodów podatkowych w dochodach ogółem i dochodach własnych pozwalają na odnotowanie faktu, że w najkorzystniejszej sytuacji w zakresie wyposażenia w dochody podatkowe i inne dochody własne są miasta na prawach powiatu, natomiast w najmniej korzystnej – powiaty.

Dochody podatkowe nie mają jednorodnego źródła, stąd ich ocena z punktu widzenia zasilania finansowego budżetów jednostek samorządu terytorialnego wymaga określenia znaczenia poszczególnych instrumentów podatkowych. W tym celu przeprowadzono analizę struktury dochodów podatkowych w latach 2004–2010 (zob. tab. 4).

Tabela 4. Struktura (w %) dochodów podatkowych jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w latach 2004–2010

Rodzaj dochodu	Dochody w latach						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Udziały w podatku dochodowym od osób prawnych	14,0	13,0	13,8	14,7	13,5	12,5	11,5
Udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych	43,0	45,9	47,3	49,3	51,4	50,8	50,4
Podatek od nieruchomości	31,2	30,1	28,0	24,5	24,2	26,7	28,3
Podatek rolny	2,6	2,5	1,9	1,8	2,2	2,3	1,8
Podatek leśny	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Podatek od środków transportowych	1,8	1,7	1,7	1,6	1,5	1,6	1,6
Podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych opłacany w formie karty podatkowej	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Podatek od spadków i darowizn	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Podatek od czynności cywilnoprawnych	0,3	3,1	3,7	5,0	4,1	3,2	3,5
Opłata skarbową	1,6	1,3	1,4	1,2	1,1	1,0	1,0
Opłata eksploatacyjna	0,7	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Opłata targowa	0,7	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego – lata 2004–2010, www.mofnet.gov.pl (18.10.2011).

Biorąc pod uwagę wielkość gromadzonych środków, w całym badanym okresie największe wpływy podatkowe jednostek samorządu terytorialnego pocho-

dziły kolejno: z udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych, z podatku od nieruchomości i z udziałów w podatku dochodowym od osób prawnych. Źródła te zapewniały ok. 90% ogółu wpływów podatkowych. Odnotować należy, że dwa pierwsze źródła, czyli udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatku od nieruchomości zapewniały około trzech czwartych dochodów podatkowych ogółem. Trzecie co do wielkości źródło – udziały w podatku dochodowym od osób prawnych – stanowiło kilkanaście procent dochodów podatkowych. Czwarte miejsce, zgodnie z kryterium znaczenia fiskalnego, zajmuje podatek od czynności cywilnoprawnych. W dalszej kolejności należy wymienić podatki: rolny oraz od środków transportowych. Spośród pozostałych źródeł jednoprocentowy udział w dochodach podatkowych przekroczyły tylko wpływy z opłaty skarbowej. Pozostałe instrumenty dostarczały wpływów, których udział w dochodach podatkowych w żadnym z analizowanych lat nie był wyższy niż 0,7%.

Tabela 5. Udział (w %) wybranych dochodów podatkowych w dochodach ogółem i dochodach własnych jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w latach 2004–2010

Lp.	Rodzaj dochodu	Udział w dochodach ogółem							Udział w dochodach własnych						
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1.	Udziały w podatku dochodowym od osób prawnych	5,4	4,9	5,1	5,8	5,2	4,3	3,7	10,5	9,2	9,6	10,3	9,5	8,8	7,8
2.	Udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych	16,5	17,3	17,6	19,5	20,0	17,4	16,5	32,0	32,4	32,7	34,5	36,4	35,8	34,2
3.	Podatek od nieruchomości	12,0	11,3	10,4	9,7	9,4	9,2	9,3	23,2	21,3	19,3	17,1	17,2	18,8	19,2
4.	Podatek rolny	1,0	0,9	0,7	0,7	0,9	0,8	0,6	2,0	1,8	1,3	1,3	1,6	1,6	1,3
5.	Podatek od środków transportowych	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	1,3	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1
6.	Podatek od czynności cywilnoprawnych	1,2	1,2	1,4	1,6	1,6	1,1	1,2	2,2	2,2	2,5	3,5	2,9	2,3	2,4
7.	Opłata skarbową	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4	0,3	0,3	1,2	0,9	1,0	0,8	0,8	0,7	0,6
8.	Razem 1 i 2	21,9	22,2	22,7	25,3	25,2	21,7	20,2	42,5	41,6	42,3	44,8	45,9	44,6	42,0
9.	Razem 3–7	15,5	14,5	13,6	13,1	12,9	11,9	11,9	29,9	27,4	25,3	23,8	23,6	24,5	24,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego – lata 2004–2010, www.mofnet.gov.pl (18.10.2011).

Sformułowane wnioski dotyczące znaczenia fiskalnego poszczególnych instrumentów podatkowych potwierdza analiza ich udziału w dochodach ogółem i dochodach własnych jednostek samorządu terytorialnego (zob. tab. 5).

Określając udział konkretnych podatków w dochodach ogółem i dochodach własnych jednostek samorządu terytorialnego, rozważaniami objęto te, z których wpływy w badanym okresie przekraczały jeden procent ogółu dochodów podatkowych. Jest oczywiste, że ranking tych instrumentów ze względu na wielkość rozpatrywanych udziałów jest taki sam, jak ustalono w analizie struktury dochodów podatkowych. Na pogłębienie wnioskowania pozwala ujęcie analizowanych dochodów podatkowych w dwie grupy: pierwszą, obejmującą udziały w podatkach dochodowych (pozycje 1–2 w tab. 5) oraz drugą, obejmującą wybrane podatki lokalne (pozycje 3–7 w tab. 5). W całym badanym okresie udział pierwszej grupy dochodów dominował nad drugą, tak w dochodach ogółem, jak i w dochodach własnych. W niektórych latach dochody z tytułu udziałów w podatkach dochodowych (grupa pierwsza) stanowiły nawet dwukrotnie większą część, tak dochodów własnych, jak i dochodów ogółem, niż dochody z analizowanych podatków lokalnych.

4. Podsumowanie

Reasumując wnioski szczegółowe sformułowane na podstawie analizy danych empirycznych, można stwierdzić, że w okresie 2004–2010 zasilanie podatkowe stanowiło znaczące źródło finansowania jednostek samorządu terytorialnego. Negatywnego odnotowania wymaga jednak fakt, że spośród dochodów podatkowych dominującą rolę odgrywają udziały w podatkach dochodowych, czyli tych, w zakresie których jednostkom samorządu terytorialnego nie przyznano żadnego władztwa podatkowego. Ponadto te dochody są istotnie zależne od koniunktury gospodarczej, tym samym są wydajnym źródłem dochodów budżetowych w okresie dobrej koniunktury, natomiast w okresie kryzysu spadają¹¹. Doświadczenia ostatnich kilku lat wyraźnie wskazują na potrzebę weryfikacji systemu dochodów podatkowych jednostek samorządu terytorialnego – zarówno systemu jako całości, jak i poszczególnych podatków, głównie dotyczących nieruchomości. Za koniecznością zmian obowiązujących rozwiązań, ze szczególnym uwzględnieniem powiatów i województw, przemawia również nierównomierne

¹¹ E. Ruśkowski, *System prawno-finansowy samorządu terytorialnego a kryzys finansów lokalnych – uwagi teoretyczne i polskie doświadczenia*, w: *Nowe zarządzanie finansami publicznymi w warunkach kryzysu*, red. S. Owsiak, PWE, Warszawa 2011, s. 349.

wyposażenie jednostek samorządu terytorialnego w wydajne i adekwatne do zadań źródła dochodów własnych, w tym podatkowych.

Literatura

- Borodo A., *Samorząd terytorialny. System prawno-finansowy*, LexisNexis, Warszawa 2008.
- Europejska Karta Samorządu Lokalnego* sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985 r., Dz.U. z 1994 r., nr 124, poz. 607.
- Glumińska-Pawlic J., *Samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego w Polsce*, UŚ, Katowice 2003.
- Kornberger-Sokołowska E., Zdanukiewicz J., Cieślak R., *Jednostki samorządu terytorialnego jako beneficjent środków europejskich*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010.
- Kosek-Wojnar M., Surówka K., *Podstawy finansów samorządu terytorialnego*, WN PWN, Warszawa 2007.
- Ruśkowski E., *System prawno-finansowy samorządu terytorialnego a kryzys finansów lokalnych – uwagi teoretyczne i polskie doświadczenia*, w: *Nowe zarządzanie finansami publicznymi w warunkach kryzysu*, red. S. Owsiak, PWE, Warszawa 2011.
- Sochacka-Krysiak H., *Podatki lokalne*, SGH, Warszawa 1993.
- Sprawozdania z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego – lata 2004–2010, www.mofnet.gov.pl (18.10.2011).
- Ustawa z dnia 11 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych, t.j. Dz.U. z 2010 r., nr 95, poz. 613.
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, t.j. Dz.U. z 2010 r., nr 80, poz. 526.
- Zasilanie finansowe jednostek samorządu terytorialnego w warunkach integracji europejskiej*, red. T. Famulska, UE w Katowicach, Katowice 2010.